

Мировська Анна Всеволодівна,

професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент;

Данилюнок Неля Дмитрівна,

здобувач вищої освіти ступеня магістра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ФОТОПОРТРЕТНА ЕКСПЕРТИЗА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

В процесі інноваційного розвитку суспільства, майже у всіх галузях знань застосовуються прогресивні технології з метою отримання високотехнологічних продуктів. Криміналістика не є виключенням із загальної тенденції, про що свідчить, зокрема, сучасна система засобів та методів досліджень у пріоритетних напрямках, які використовуються слідчими під час розслідування кримінальних правопорушень та експертами під час проведення криміналістичних досліджень.

Нині в Україні найбільш інноваційний розвиток спостерігається в галузі трасологічних, балістичних, авторознавчих та техніко-криміналістичних досліджень документів, що в першу чергу, обумовлено збільшенням злочинних проявів, після яких на місці вчинення або місці виявлення злочину залишаються сліди, які являються об'єктами згаданих вище досліджень. Крім того, необхідно враховувати і безліч додаткових факторів, таких як загальна інтелектуалізація злочинності, підвищення її рівня та зміцнення «якісної» складової.

В межах нашого дослідження, окрім вже запропонованих Вашій увазі напрямків, нам хотілось би виокремити ще один вид дослідження – фотопортретна експертиза, який на нашу думку, також є доволі актуальним у сучасних умовах.

Фотопортретні дослідження є одним з найскладніших видів судових експертиз, який не тільки має тенденцію до зміни кола родових об'єктів, а й тісно пов'язаний з науково-технічним розвитком інноваційних технологій у суспільній сфері, адже предметом дослідження для експертів є зображення з різних сучасних пристроїв (фото-, відеокамер і т.д.). Проблема здійснення фотопортретних досліджень полягає у наступних можливостях: отримати зображення з

носіїв інформації, визначити придатність цього зображення до розпізнання, встановити оригінальність зображення чи його підробленість та здійснення конкретного висновку і т.д. Вирішення цієї проблеми полягає у всебічному і повному застосуванні цифрових технологій у поєднанні з вміннями і спеціальними навичками спеціаліста, виробленні нових методик, прийомів і методів дослідження, які відповідають сьогоденню.

Фотопортретна експертиза – це окремий вид ідентифікаційних досліджень, що полягає в аналізі й порівнянні зовнішніх прикмет особи та їх відображень на фотографічних знімках із застосуванням спеціальних методик зіставлення, суміщення, графічного моделювання і розрахунків взаємного розташування ознак обличчя. Цей вид дослідження базується на загальних положеннях теорії криміналістичної ідентифікації, даних анатомії і морфології людини, антропології, судової фотографії, судової медицини, а також математики і кібернетики [1, с. 133].

Зокрема, портретні експертні дослідження з метою ототожнення особи за ознаками зовнішності є одним із найскладніших видів судово-експертних досліджень. Складність цього виду експертного дослідження визначається як самою його природою, так і низкою різноманітних факторів. Під природою в цьому випадку ми розуміємо суміжну галузь таких експертних досліджень: їхню біологічну, антропологічну, анатомічну, краніологічну основу. Це потребує наявності у експерта комплексу знань із вказаних наук. До комплексної природи портретних досліджень необхідно ще додати складнощі, зумовлені біологічною природою людини як об'єкта експертного дослідження, а також і складнощі, зумовлені закономірностями просторового сприйняття та фіксації об'єкта людиною візуально та за нюансів: вікові зміни обличчя людини, вплив перенесених захворювань, стан об'єкта під час фіксації, спосіб фіксації (фото-, відеографічна зйомка), розташування особи, яку фотографують, кут та дистанція зйомки, властивості застосованої оптики, освітлення об'єкта, наявність природних або штучних змін у об'єкта зображення тощо. Отже, сукупність цих та подібних факторів і робить цей вид спеціальних досліджень чи не найскладнішим з усіх криміналістичних [2, с. 17].

Об'єктами фотопортретної експертизи є фотознімки та їх репродукції, на яких зафіксовані портрети ототожнюваної особи. Це можуть бути фотознімки особи в документах (у паспорті, посвідченні водія тощо), фотознімки в поліграфічній продукції, аматорські та професійні художні знімки, представлені свідками чи вилучені під час

проведення слідчих (розшукових) дій. Як об'єкти дослідження на фотопортретну експертизу досить часто направляють зображення людини, отримані за допомогою фоторобота, малювання, ліплення тощо. Але ці зображення за своїм походженням є суб'єктивними, і результати експертного дослідження таких об'єктів не можуть мати доказового значення [3, с.18].

Останнім часом на експертизу все частіше надходять зображення осіб, отримані з телевізійних систем контролю приміщень, територій, технічних засобів тощо. Разом з фотопортретами, що підлягають дослідженню, на експертизу надаються порівняльні зразки. Для ототожнення особи в якості порівняльних зразків найбільш придатними є фотознімки, виготовлені з дотриманням правил сигналетичної (розпізнавальної) фотографії, а за їх відсутності використовуються також поширені в побуті аматорські чорно-білі та кольорові знімки [4].

Успішність проведення таких досліджень залежить від вивчення різноманітних факторів, що впливають на повноту й достовірність ототожнення зовнішнього вигляду людини. Проводять такі дослідження за стадіями: попереднього дослідження, порівняльного та стадії оцінки виявлених ознак. Завершується воно складанням висновку експерта та оформленням фототаблиці, котра ілюструє висновки спеціаліста з портретних досліджень. Даючи оцінку висновку експерта, слідчий, суддя та адвокат, що бере участь як захисник у справі, повинні уважно вивчити не лише ілюстративний матеріал, на що найчастіше звертають основну увагу, а й оцінити послідовність, повноту, обґрунтованість зроблених спеціалістом висновків [2, с. 18].

Таким чином, сучасний стан та перспективи розвитку можливостей фотопортретної експертизи знаходиться на етапі розвитку, що дає підстави, користуючись здобутими знаннями в даній сфері, працювати над виробленням новітніх досягнень. Як висновок, слід зазначити, що фотопортретна експертиза – це сучасний вид криміналістичного дослідження, який допомагає правоохоронним органам, здійснювати роботу відповідно до сучасних технологій, шляхом дотримання у своїй діяльності принципів оперативності, повноти та законності.

Список використаних джерел

1. Криміналістика: підручник. / [В.В. Пясковський, Ю.М.Чорноус, А.В.Іщенко та ін.] Київ, 2015. 704 с.

2. Гора І.В., Колесник В.А. Сучасні криміналістичні дослідження допомагають встановленню істини не лише в судочинстві. Адвокат. 2009. № 8(107). С. 16–21.

3. Криміналістика у питаннях і відповідях : навч. посіб. / [В.В. Пясковський, А.В. Іщенко, Ю.М. Чорноус та ін.]. Київ, 2016. 55 с.

4. Експертизи у судочинстві України : навч. посіб. / [В.Г. Гончаренко, І.В. Гора, Т.В. Будко та ін.]. Київ, 2015. 502 с.